

# PRÁVO NA ÚČINNÝ PROSTRIEDOK OCHRANY ZÁKLADNÝCH PRÁV: 3D ÚROVEŇ NA ÚVAHU<sup>1</sup>

## RIGHT TO EFFECTIVE REMEDY OF FUNDAMENTAL RIGHTS: 3D LEVEL OF CONSIDERATION

*Jozef Kubala*

*Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta*

### **ABSTRAKT:**

*Osobitný význam práva na účinný prostriedok nápravy sa prejavuje v tom, že umožňuje efektívne presadzovanie ostatných základných práv jednotlivca. Príspevok sa venuje porovnaniu právnych úprav základného práva na účinný prostriedok nápravy podľa Charty základných práv Európskej únie, Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Ústavy Slovenskej republiky. Cieľom príspevku je vymedzenie základných charakteristík jednotlivých úprav inštitútu účinného prostriedku nápravy, identifikovanie najvýznamnejších rozdielov a súčasne aj spoločných znakov tohto základného práva v porovnávaných prameňoch, ktoré by malo viesť k pochopeniu rozličných úrovní ochrany základných práv jednotlivca. Príspevok sa tiež zameriava na posúdenie dostupnosti ochrany v konaní pred ESLP, Súdny dvorom EÚ a Ústavným súdom Slovenskej republiky, a to z pohľadu možnosti jednotlivca domáhať sa ochrany jeho základných práv prostredníctvom inštitútu účinného prostriedku nápravy obsiahnutého v porovnávaných prameňoch práva.*

### **ABSTRACT:**

*The particular significance of the right to effective remedy is reflected in the fact that it enables the effective enforcement of other fundamental rights. This paper focuses on the comparison of legal regulations of fundamental right to effective remedy under the Charter of Fundamental Rights of the European Union, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the Constitution of the Slovak Republic. The aim of this paper is to define characteristics of particular legal regulations of the right to effective remedy, to identify the most significant differences and, at the same time, the common features of this fundamental right in the comparative sources, which should lead to an understanding of the different levels of protection of the fundamental rights and freedoms. The paper also concentrate on the assessment of the availability of protection in proceedings before the European Court of Human Rights, the Court of Justice of the European Union and the Constitutional Court of the Slovak Republic, in view of the individual's ability to seek protection of his fundamental rights by means of the right to effective remedy contained in the compared sources of law.*

<sup>1</sup> Táto práca vznikla v rámci riešenia projektu „Miesto a význam regionálnych súdnych orgánov v kontexte súčasného regionalizmu“, ktorý je podporovaný Vedeckou grantovou agentúrou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied, projekt VEGA č. 1/0709/16.

## I. VYSVETLENIE 3D ÚROVNE

Právo na účinný prostriedok nápravy ako jeden z najvýznamnejších „stavebných prvkov“ ochrany práv jednotlivca je reglementované vo vnútroštátnych a medzinárodných prameňoch práva. Cieľ príspevku je preto zameraný na porovnanie práva na účinný prostriedok nápravy podľa Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“)<sup>2</sup> s úpravami tohto práva podľa Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“)<sup>3</sup> a Ústavy Slovenskej republiky<sup>4</sup>. Vymedzenie základných charakteristík jednotlivých úprav inštitútu účinného prostriedku nápravy a identifikovanie najvýznamnejších rozdielov, ale súčasne aj spoločných znakov tohto základného práva v porovnávaných prameňoch by malo viesť k pochopeniu jednotlivých úrovní ochrany jednotlivca; odlišenie týchto úrovní je nevyhnutné na správny výklad a aplikáciu toho ktorého prameňa, obsahujúceho základné právo na účinný prostriedok nápravy. Považujeme za potrebné poznamenať, že zmiešavanie týchto úrovní ochrany by mohlo viesť aj k neúspechu v súdnom konaní, v ktorom sa jednotlivec domáha ochrany tohto práva. Platí to predovšetkým v prípade, ak sa uplatní základné právo na účinný prostriedok nápravy na ochranu nároku alebo práva, ktoré takto chrániť nemožno.<sup>5</sup>

## II. PRVÁ DIMENZIA: CHARTA A DOHOVOR

Charta garantuje právo na účinný prostriedok nápravy v článku 47 ods. 1, v zmysle ktorého: „Každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom.“

V Dohovore je právo na účinný opravný prostriedok upravené v článku 13 nasledovne: „Každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, má právo na účinný opravný prostriedok pred vnútroštátnym orgánom bez ohľadu na to, že porušenie spôsobili osoby pri plnení ich úradných povinností.“

Už Vysvetlivky k Charte (ďalej aj ako „Vysvetlivky“)<sup>6</sup> v spojitosti s článkom 47 Charty uvádzajú, že „Prvý odsek je založený na článku 13 EDLP<sup>7</sup> (...). V práve Únie je však ochrana rozsiahlejšia, pretože zaručuje právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom (...).“ Úroveň inštitucionálnej ochrany predstavuje jeden z hlavných rozdielov, na ktoré chceme upriamiť pozornosť v kontexte ochrany poskytovanej porovnávanými ustanoveniami Charty a Dohovoru. Zatiaľ čo článok 47 ods. 1 Charty priznáva právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom, Dohovor spája právo na účinný opravný prostriedok upravené v jeho článku 13 s pojmom „pred národným orgánom“, ktorým môže byť v konkrétnom prípade aj administratívny orgán. Výsledok tohto porovnania je súčasne možné interpretovať z dvoch rozličných uhlov pohľadu. Po prvé, formulácia článku 47 ods. 1 Charty je limitujúcejšia v porovnaní s čl. 13 Dohovoru, pretože Charta priznáva právo na účinný prostriedok nápravy výlučne pred

<sup>2</sup> Charta základných práv Európskej únie bola najprv slávnostne vyhlásená 7. decembra 2000 v Nice (Ú. v. ES C 364, 2000, s. 1) a potom znova 12. decembra 2007 v Štrasburgu (Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 1, a Ú. v. EÚ C 83, 2010, s. 389).

<sup>3</sup> Uverejnený pod oznámením č. 209/1992 Zb.

<sup>4</sup> Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb.

<sup>5</sup> Príkladom takéhoto nesprávneho postupu je rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. júna 2015 vo veci Milica Široká proti Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, sp. zn. 1Szd/1/2013. V predmetnej veci pani Široká napadla žalobou rozhodnutie Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorým bola uznaná vinnou za spáchanie priestupku na úseku verejného zdravotníctva z dôvodu, že v rozpore s právnymi predpismi Slovenskej republiky nezabezpečila povinné očkovanie svojho maloletého syna proti niektorým ochoreniam, za čo jej bola súčasne uložená pokuta. Pani Široká sa vo svojej žalobe, okrem iného, dovoľavala ochrany práv upravených v Charte. Z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, v spojení s uznesením Súdneho dvora zo 17. júla 2014, Široká, C-459/13, EC-LI:EU:C:2014:2120, vyplýva, že prostredníctvom Charty sa nemožno brániť proti povinnému očkovaniu z dôvodu, že Slovenská republika prijatím vnútroštátnej právnej úpravy povinného očkovania nevykonávala právo Únie v zmysle čl. 51 ods. 1 Charty a ustanovenie Charty nemôže samo o sebe bez ďalšieho aplikovateľného ustanovenia práva Únie založiť pôsobnosť Charty.

<sup>6</sup> Publikované v Ú. v. EÚ C 303 zo 14. decembra 2007.

<sup>7</sup> Rozumej Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

súdom.<sup>8</sup> Zároveň je však rovnakú skutočnosť možné vykladať aj tak, že Charta z hľadiska inštitucionálnej úrovne ochrany poskytuje rozsiahlejšiu ochranu v porovnaní s Dohovorom, keďže v Charte je ochrana garantovaná výlučne v konaní pred súdom.<sup>9</sup> Tieto rozličné formy interpretácie však predstavujú len dve strany tej istej mince.

Druhým podstatným rozdielom, ktorému je potrebné venovať pozornosť, je predmet ochrany. Právo na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 47 ods. 1 Charty poskytuje ochranu všetkým právam a slobodám, ktoré jednotlivcovi vyplývajú z práva Únie. Tu je možné pozorovať významnú rozdielnosť oproti článku 13 Dohovoru, ktorý prostredníctvom práva na účinný opravný prostriedok chráni „len“ práva reglementované samotným Dohovorom. Z hľadiska predmetu ochrany preto môžeme bezpochyby uzavrieť, že ochrana poskytovaná článkom 47 ods. 1 Charty je výrazne širšia, než je tomu v prípade ochrany poskytovanej článkom 13 Dohovoru.

Dôležitým spoločným znakom porovnávaných ustanovení Charty a Dohovoru je ich akcesorická povaha. Akcesorická povaha práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 47 ods. 1 Charty sa prejavuje v tom, že aktivácii účinkov ochrany poskytovanej uvedeným právom musí predchádzať požiadavka ochranať iné (porušené) právo priznané právom Únie. Rovnaké neautonómne postavenie má aj článok 13 Dohovoru, ktorý má podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len ako „ESLP“) doplnkový charakter vo vzťahu k ostatným právam a slobodám upraveným v Dohovore<sup>10</sup> a jeho porušenie je možné namietat' len v spojení s iným materiálnym ustanovením Dohovoru.<sup>11</sup>

V spojitosti s analyzovanými prameňmi základného práva na účinný prostriedok nápravy je na mieste úvaha, či môže jednotlivec v konaní o ochrane jeho základných práv pred príslušným súdom uplatniť ochranu len podľa Dohovoru alebo Charty, alebo či je prípustné ochranu prostredníctvom oboch týchto prameňov kombinovať. Na úvod predmetnej úvahy je však potrebné vytýčiť hranice takéhoto posúdenia vymedzením okruhu „príslušných“ súdov, ktoré v kontexte ochrany základných práv jednotlivca zohrávajú kľúčovú úlohu. V predkladanej štúdii sa zameriame na posúdenie dostupnosti ochrany v konaní pred ESLP, Súdny dvorom a Ústavným súdom Slovenskej republiky, a to z pohľadu možností jednotlivca domáhať sa ochrany jeho základných práv podľa Dohovoru alebo Charty, resp. prostredníctvom oboch porovnávaných prameňov súčasne.

Začneme konaním o ochrane základných práv jednotlivca pred ESLP. Pre posúdenie rozsahu prípustnej ochrany poskytovanej týmto súdnym orgánom je nevyhnutne potrebné vymedziť právomoc, ktorou ESLP disponuje pri ochrane základných práv jednotlivca. Podľa čl. 32 Dohovoru zahŕňa všeobecná právomoc ESLP rozhodovanie o všetkých otázkach týkajúcich sa výkladu a aplikácie Dohovoru a jeho protokolov, ktoré sú mu predložené v súlade s ustanoveniami článkov 33, 34 a 47 Dohovoru. Z hľadiska ochrany základných práv jednotlivca zohráva rozhodujúcu úlohu najmä článok 34 Dohovoru<sup>12</sup> upravujúci právomoc ESLP rozhodovať v konaní o individuálnej sťažnosti, t.j. sťažnosti predloženej jednotlivcom, mimovládnu organizáciou alebo skupinou osôb, ktoré sa cítia poškodené na svojich právach zaručených Dohovorom a jeho protokolmi v dôsledku ich porušenia niektorou Vysokou zmluvnou stranou Dohovoru. Takto definovaný rozsah právomoci poskytuje dostatočný právny základ

<sup>8</sup> Pozri napr. PEERS, S. et al.: *The EU Charter of Fundamental Rights - A Commentary*. Oxford: Hart Publishing, 2014, s. 1213.

<sup>9</sup> Pozri napr. Vysvetlivky k článku 47 Charty.

<sup>10</sup> Rozsudok ESLP z 23 júna 2011 vo veci Diallo proti Českej republike, sťažnosť č. 20493/07, bod č. 55.

<sup>11</sup> Porovnaj KMEC, J. et al.: *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1198 a PEERS, S. et al.: *The EU Charter of Fundamental Rights - A Commentary*. Oxford: Hart Publishing, 2014, s. 1215.

<sup>12</sup> Článok 34 Dohovoru znie: „Súd môže prijímať sťažnosti podané ktorýmkoľvek jednotlivcom, mimovládnu organizáciou alebo skupinou osôb, ktoré sa považujú za poškodené v dôsledku porušenia práv priznaných dohovorom alebo jeho protokolmi jednou z Vysokých zmluvných strán. Vysoké zmluvné strany sa zaväzujú, že nebudú žiadnym spôsobom brániť účinnému výkonu týchto práv.“

pre vyvodenie záveru, že v konaní pred ESLP môže jednotliviec uplatniť ochranu výlučne podľa ustanovení Dohovoru a akýkoľvek pokus o poskytnutie ochrany na základe iného prameňa základných práv by celkom určite viedol k odmietnutiu poskytnutia ochrany a vyhláseniu individuálnej sťažnosti za neprijateľnú<sup>13</sup>.

V poradí druhým „príslušným“ súdnym orgánom, na ktorom môže jednotliviec uplatniť ochranu svojich základných práv, je Súdny dvor. Použitie Charty pre účely uplatnenia takejto ochrany je samozrejme s ohľadom na pravidlo jej aplikácie upravené v čl. 51 ods. 1 Charty, v zmysle ktorého sú jej ustanovenia pri dodržaní zásady subsidiarity určené pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie, a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie. Keďže Súdny dvor patrí medzi inštitúcie Únie<sup>14</sup>, v konaní pred ním sa Charta uplatňuje bez obmedzenia. Z uvedeného vyplýva, že jednotliviec, ktorému právo Únie priznáva oprávnenie byť účastníkom konania pred Súdnym dvorom, sa môže v konaní pred ním dovolávať ochrany základných práv podľa Charty. Charta v súčasnosti predstavuje prvý referenčný zdroj pri ochrane základných práv v Únii, súčasne však nevyklučuje aplikáciu ostatných dostupných zdrojov tejto ochrany, ku ktorým patria aj všeobecné právne zásady.<sup>15</sup> Komplikovanejšou je však otázka uplatnenia ochrany základných práv jednotlivca podľa Dohovoru v konaní pred Súdnym dvorom. V tejto súvislosti je na úvod potrebné spomenúť, že Únia, napriek zmocneniu<sup>16</sup> obsiahnutému v článku 6 ods. 2 ZEÚ<sup>17</sup> doposiaľ ešte vždy nepristúpila k Dohovoru. Úspešnému zavŕšeniu prístupového procesu v súčasnosti bráni stanovisko Súdneho dvora 2/13<sup>18</sup>, v ktorom Súdny dvor vyslovil nesúlad zamýšľanej dohody o pristúpení Únie k Dohovoru s právom Únie. V spojení s výkladom prijatým Súdnym dvorom v rozsudku z 30. apríla 1974, R. & V. Haegeman proti Belgicku, 181-73, ECLI:EU:C:1974:41<sup>19</sup> je tento právny stav potrebné bezpochyby interpretovať tak, že Dohovor ako medzinárodná zmluva ešte stále nie je súčasťou práva Únie. Súčasná postavenie Dohovoru v práve Únie vymedzuje článok 6 ods. 3 ZEÚ, podľa ktorého základné práva tak, ako sú zaručené Dohovorom a ako vyplývajú z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty Únie, predstavujú všeobecné zásady práva Únie. Stotožňujeme sa s názorom, podľa ktorého sa Dohovor za súčasného právneho stavu<sup>20</sup> presadí v práve Únie len sprostredkované prostredníctvom všeobecných právnych zásad Únie a v obmedzenom rozsahu, v ktorom ustanovenia Dohovoru tvoria Súdnym dvorom uznané všeobecné zásady práva Únie.<sup>21</sup> Vzhľadom na uvedené sa domnievame, že Do-

<sup>13</sup> ESLP v súlade s čl. 35 ods. 3 písm. a) Dohovoru vyhlási za neprijateľnú každú individuálnu sťažnosť predloženú podľa čl. 34 Dohovoru, ak dospeje k záveru, že sťažnosť je nezlučiteľná s ustanoveniami Dohovoru alebo jeho protokolov, je zjavne nepodložená alebo je zneužitím práva podať sťažnosť.

<sup>14</sup> Pozri článok 13 Zmluvy o Európskej únii v znení Lisabonskej zmluvy (ďalej len ako „ZEÚ“).

<sup>15</sup> K tomu pozri PRECHAL, S.: The Court of Justice and effective judicial protection: what has the Charter changed? In: Fundamental Rights in International and European Law: Public and Private Law Perspectives. Hague: Asser Press, 2016, s. 157.

<sup>16</sup> V odborných kruhoch prevláda všeobecný názor, že Únii a jej inštitúciám bola udelená nielen právomoc na pristúpenie k Dohovoru, ale tento krok sa zároveň stáva povinnosťou bez možnosti uváženia. K tomu pozri napr. LOCK, T.: EU Accession to the ECHR: Implications for Judicial Review in Strasbourg. In: European Law Review, 2010, vol. 35, s. 777. Dostupné online tu: <http://ssrn.com/abstract=1736602>; FADIER, A.: TEPESA BRIEF: Obstacles to overcome in EU's accession to the European Convention of Human Rights, s. 2. Dostupné online tu: <http://www.tepsa.eu/download/TEPSA%20brief%20by%20Agathe%20Fadier%2015122010.pdf>; ZBIRAL, R.: Jednání o přistoupení Evropské unie k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod: právní kvadratura kruhu? In: Právní rozhledy, 2010, roč. 18, číslo 24/2010, s. 877.

<sup>17</sup> Článok 6 ods. 2 ZEÚ stanovuje: „Únia pristúpi k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Týmto pristúpením nie sú dotknuté právomoci Únie vymedzené v zmluvách.“

<sup>18</sup> Stanovisko z 18. decembra 2014, 2/13, ECLI:EU:C:2014:2454.

<sup>19</sup> Súdny dvor v rozsudku z 30. apríla 1974, R. & V. Haegeman proti Belgicku, 181-73, ECLI:EU:C:1974:41, v bodoch 4 a 5 vyslovil, že medzinárodná zmluva sa v rozsahu, v akom sa týka práva Spoločenstva, považuje za akt orgánov Spoločenstva a ustanovenia takejto zmluvy preto od okamihu jej platnosti tvoria integrálnu súčasť komunitárneho právneho poriadku.

<sup>20</sup> Rozumej právny stav pred pristúpením Únie k Dohovoru.

<sup>21</sup> MAZÁK, J. – JÁNOŠÍKOVÁ, M. a kolektív: Charta základných práv Európskej únie v konaniach pred orgánmi súdnej ochrany v Slovenskej republike. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2016, s. 81 – 82.

hovor v rozsahu, v akom tvorí súčasť všeobecných zásad práva Únie, je možné uplatniť na ochranu základných práv jednotlivca aj v konaní pred Súdny dvorom. Keďže však Charta v súčasnosti predstavuje prvý referenčný zdroj pre ochranu základných práv v Únii, táto možnosť sa nám javí ako priechodná najmä v prípade, ak by na úrovni ochrany základných práv poskytovanej Chartou vznikol v budúcnosti deficit, ktorého odstránenie by Súdny dvor zabezpečil prostredníctvom vytvorenia novej všeobecnej zásady práva Únie majúcej pôvod v Dohovore. Uvedené podľa nášho názoru platí rovnako aj o možnosti uplatnenia kombinovanej ochrany základných práv jednotlivcom v konaní pred Súdny dvorom prostredníctvom oboch týchto prameňov základných práv.

V podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky patrí k súdom „povolaným“ na ochranu základných práv jednotlivca nepochybne Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej tiež ako „Ústavný súd“). Prostredníctvom konania o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy<sup>22</sup> zabezpečuje Ústavný súd ochranu základných práv a slobôd, ktoré fyzickým a právnickým osobám zaručuje Ústava a medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná.<sup>23</sup> Úvahy o možnostiach uplatnenia ochrany prostredníctvom Charty a/alebo Dohovoru v tomto type konania je však potrebné v každom jednotlivom prípade začať posúdením, či právna situácia, v ktorej sa jednotlivec plánuje dovoliť ochrany v konaní pred Ústavným súdom, patrí do pôsobnosti práva Únie v súlade s pravidlom upraveným v článku 51 ods. 1 Charty.<sup>24</sup> Ak tomu tak nie je, Charta nemá v takejto situácii žiadne uplatnenie<sup>25</sup> a spomedzi dvoch porovnávaných prameňov môže jednotlivec uplatniť ochranu základných práv priznaných výlučne Dohovorom. Ak ale v konkrétnom prípade právna situácia jednotlivca spadá do pôsobnosti práva Únie v zmysle čl. 51 ods. 1 Charty, sťažovateľ sa môže domáhať ochrany základných práv a slobôd priznaných Chartou, a to dokonca aj bez toho, aby súčasne žiadal ochranu podľa iných prameňov základných práv. Takýto postup nachádza svoje opodstatnenie osobitne v prípadoch, v ktorých Charta, ako jeden z moderných katalógov základných práv a slobôd, poskytuje širšiu ochranu ako Ústava alebo Dohovor.<sup>26</sup> Pre úplnosť je ešte potrebné dodať, že ak je v konkrétnom prípade právo alebo sloboda jednotlivca chránená súčasne Dohovorom aj Chartou a oba katalógy základných práv sú na právnu situáciu jednotlivca aplikovateľné, v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy nič nebráni uplatneniu kombinovanej ochrany prostredníctvom oboch týchto prameňov.

<sup>22</sup> Článok 127 ods. 1 Ústavy znie nasledovne: „Ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.“

<sup>23</sup> Definovanie postavenia a úlohy Ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy nájdeme napr. v náleze Ústavného súdu zo dňa 2. apríla 2003, sp. zn. III. ÚS 180/02, v ktorom Ústavný súd uviedol: „Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňujú a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02).“

<sup>24</sup> Pravidlo obmedzenej aplikácie Charty upravené v jej článku 51 ods. 1 znie: „Ustanovenia tejto charty sú pri dodržaní zásady subsidiarity určené pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie, a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie. V dôsledku toho rešpektujú práva, dodržiavajú zásady a podporujú ich uplatňovanie v súlade so svojimi príslušnými právomocami a pri zachovaní obmedzení právomoci Únie, ktoré boli na ňu prenesené zmluvami.“

<sup>25</sup> K tomu pozri rozsudok z 26. februára 2013, Åklagaren proti Hans Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 19 a tam citovanú judikatúru Súdneho dvora.

<sup>26</sup> MAZÁK, J. – JÁNOŠÍKOVÁ, M. a kolektív: Charta základných práv Európskej únie v konaniach pred orgánmi súdnej ochrany v Slovenskej republike. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2016, s. 137 - 138.

### III. DRUHÁ DIMENZIA: CHARTA A ÚSTAVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Právo na súdnu a inú právnu ochranu nachádza v Ústave Slovenskej republiky svoje vyjadrenie v článku 46 ods. 1, podľa ktorého: „Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.“

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej tiež ako „Ústavný súd“) v spojitosti s obsahom práva na súdnu a inú právnu ochranu uviedol: „Ústavný súd nadväzujúc na svoje už uvedené stanoviská a právne názory opätovne zdôrazňuje, že čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje ochranu viacerých záujmov, predovšetkým práva na prístup k súdu a práva na spravodlivý proces, ktorému ochranu poskytuje aj čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 Charty základných práv EÚ. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 47 Charty základných práv EÚ) by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, predovšetkým ak by všeobecný súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby (II. ÚS 8/01) vrátane návrhu o námietke zaujatosti, alebo v prípade opravných konaní by všeobecný súd odmietol opravný prostriedok alebo zastavil o ňom konanie bez toho, aby ho meritórne preskúmal a rozhodol o ňom v spojitosti s napadnutým súdnym rozhodnutím (IV. ÚS 279/05, IV. ÚS 337/04).“<sup>27</sup> Ústavný súd v citovanom uznesení definuje právo na prístup k súdu ako jeden z primárnych záujmov chránených článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len ako „Ústava“). Práve v kontexte práva na prístup k súdu začneme porovnanie predmetného článku Ústavy s čl. 47 ods. 1 Charty, a to z hľadiska subjektu oprávneného domáhať sa ochrany prostredníctvom účinného prostriedku nápravy v konaní pred súdom.

Na mieste je otázka, čo je potrebné rozumieť pod pojmom „každý“ obsiahnutým v oboch porovnávaných ustanoveniach Charty aj Ústavy. Z judikatúry Ústavného súdu<sup>28</sup> plynie záver, podľa ktorého pojem „každý“ použitý v čl. 46 ods. 1 Ústavy reprezentuje iný okruh osôb v trestnom konaní v porovnaní s okruhom osôb, na ktoré sa tento pojem vzťahuje v civilnom konaní, resp. v konaní v správnom súdnictve<sup>29</sup> alebo dokonca v konaní pred správnymi orgánmi. V spojitosti s článkami 46 ods. 4<sup>30</sup> a 51 ods. 1 Ústavy<sup>31</sup> však v každom jednotlivom prípade platí, že oprávnenie na uplatnenie práva na súdnu a inú právnu ochranu musí jednotlivcovi vyplývať vždy zo zákona. Naproti tomu Charta pre aktiváciu ochrany poskytovanú článkom 47 ods. 1 nevyžaduje existenciu ďalšej právnej normy, ktorá by jednotlivcovi „potvrdzovala“ existenciu jeho oprávnenia na uplatnenie účinného prostriedku nápravy podľa Charty v prípade, ak jeho právo alebo sloboda priznaná právom Únie je porušená.

<sup>27</sup> Uznesenie Ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 489/2011 zo 7. decembra 2011, bod 30.

<sup>28</sup> Ústavný súd v uznesení sp. zn. I. ÚS 62/96 z 31. októbra 1996 uvádza: „K uplatneniu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky dochádza vtedy, ak príslušný zákon "každému" umožňuje, aby sa zákonom ustanoveným postupom domáhal svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Základnou požiadavkou zákona (zákonov), na ktoré sa odvoláva čl. 51 Ústavy Slovenskej republiky je predovšetkým poskytnutie zákonnej možnosti "každému" domáhať sa prejavom svojej vôle svojho práva (ochrany svojho práva) na nezávislom a nestrannom súde. Zatiaľ čo toto právo priznáva právny poriadok "každému" v občianskoprávnom konaní (§ 7 ods. 1 a 2 v spojení s § 80 Občianskeho súdneho poriadku), pokiaľ ide o konanie v trestných veciach, "každý" sa nemôže domáhať svojho práva (ochrany svojho práva) v trestnoprávnom konaní, keďže toto začína na základe žaloby štátneho orgánu Slovenskej republiky (§ 175 písm. a) a § 180 ods. 1 Trestného poriadku) a nie na základe návrhu (žaloby) fyzickej alebo právnickej osoby.“

<sup>29</sup> Všeobecná definícia správneho súdnictva je upravená v ustanovení § 2 ods. 1 z. č. 162/1995 Z.z. Správneho súdneho poriadku nasledovne: „V správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.“

<sup>30</sup> Článok 46 ods. 4 Ústavy znie: „Podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon.“

<sup>31</sup> Ústava v čl. 51 ods. 1 ustanovuje: „Domáhať sa práv uvedených v čl. 35, 36, 37 ods. 4, čl. 38 až 42 a čl. 44 až 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.“

Ďalší významný rozdiel v porovnávaných úpravách sme identifikovali v úrovni inštitucionálnej ochrany. Ústava, na rozdiel od Charty, garantuje v článku 46 ods. 1 okrem práva na súdnu ochranu aj právo na „inú právnu ochranu“. Tento pojem je možné interpretovať v užšom význame ako právo na právnu ochranu poskytovanú advokátom<sup>32</sup>, a v širšom význame ako ochranu zaručenú aj v konaní pred orgánmi verejnej správy.<sup>33</sup> Charta však obdobnú úroveň ochrany nepozná a v článku 47 ods. 1 priznáva právo na účinný prostriedok nápravy výlučne pred súdom, čo z pohľadu inštitucionálnych záruk predstavuje nepochybne vyšší stupeň ochrany. Súčasne je však na mieste poukázať aj na znenie článku 46 ods. 2 Ústavy, podľa ktorého: „Kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.“ Uvedeným článkom Ústavy sa zaručuje preskúmanie rozhodnutí orgánov verejnej správy o práve osoby v konaní pred súdom a jeho účelom je zabezpečiť súdnu ochranu tým základným právam a slobodám, o ktorých najprv konajú a rozhodujú orgány verejnej správy.<sup>34</sup> V spojení s ustanovením § 2 ods. 2 z. č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok<sup>35</sup> sa tak v právnom poriadku Slovenskej republiky vytvoril účinný prostriedok nápravy zaručujúci prístup k súdu, ktorého úlohou je preskúmať, či rozhodnutím alebo postupom orgánu verejnej správy neboli porušené základné práva a slobody jednotlivca.

Pre porovnanie predmetu ochrany v rámci oboch skúmaných prameňov práva na účinný prostriedok nápravy je v prvom rade potrebné definovať, čo tvorí predmet ochrany podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy. Ústavný súd v náleze sp. zn. I. ÚS 26/94 z 10. 05. 1994 tento predmet definoval nasledovne: „Právo na súdnu a inú právnu ochranu poskytuje ústava každému právu, ktoré je v právnom poriadku Slovenskej republiky upravené a ktorého sa možno zákonom ustanoveným postupom domáhať na súdnom alebo inom orgáne Slovenskej republiky. Poskytnutie práva na súdnu alebo inú právnu ochranu nie je možné obmedziť iba na základné práva a slobody tak, ako sú uvedené v Druhej hlave Ústavy Slovenskej republiky. Takýto záver nie je možné odvodiť ani z ústavy a ani zo zákonov upravujúcich výkon práva na súdnu a inú právnu ochranu.“ Predmetom ochrany podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy sú teda všetky práva priznané jednotlivcovi právnym poriadkom Slovenskej republiky bez ohľadu na to, či ide o práva hmotnoprávneho alebo procesného charakteru. Charta na druhej strane garantuje ochranu (prostredníctvom čl. 47 ods. 1) všetkým právam a slobodám priznaným jednotlivcovi právom Európskej únie. Záver vyplývajúci z tohto porovnania je, že v čisto vnútroštátnych situáciách, v ktorých Slovenská republika<sup>36</sup> (v súlade s pravidlom podľa čl. 51 ods. 1 Charty) nevykonáva právo Únie, nemá Charta žiadne uplatnenie a preto ju nie je možné použiť ako právny základ na ochranu práv a slobôd priznaných jednotlivcovi právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Spoločným znakom oboch porovnávaných právnych noriem je nepochybne ich subsidiárne uplatnenie. Rovnako, ako je tomu v prípade aplikácie čl. 47 ods. 1 Charty, aj v prípade práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy môže dôjsť k aktivácii tejto Ústa-

<sup>32</sup> K tomu pozri napr. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 26/96 z 22.7.1997.

<sup>33</sup> DRGONEC, J.: Základné práva a slobody podľa Ústavy Slovenskej republiky. Zväzok 2. Bratislava: Manz spol. s r.o., s. 268.

<sup>34</sup> Tamže.

<sup>35</sup> Ustanovenie § 2 ods. 2 z. č. 162/1995 Z.z. Správneho súdneho poriadku znie: „Každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.“

<sup>36</sup> Tento záver samozrejme platí rovnako pre všetky členské štáty Únie.

vou garantovanej ochrany len pod podmienkou, že osoba má iné právo, ktoré môže byť predmetom súdnej alebo inej právnej ochrany.<sup>37</sup>

V nadväznosti na predchádzajúci výklad považujeme za náležité aj na tomto mieste predložiť úvahu, či môže jednotlivec v konaní o ochrane jeho základných práv pred príslušným súdom uplatniť ochranu len podľa Ústavy alebo Charty, alebo či sa môže domáhať ochrany prostredníctvom oboch porovnávaných prameňov súčasne. Rovnako aj tu posúdime dostupnosť takejto ochrany v konaní pred ESLP, Súdnym dvorom a Ústavným súdom.

S poukázaním na to, čo už bolo napísané v súvislosti s právomocou ESLP len zhrnieme, že v prípade, ak je v individuálnej sťažnosti predloženej ESLP namietané porušenie práva alebo slobody jednotlivca na inom právnom základe než je Dohovor, pôjde o neprijateľnú sťažnosť.<sup>38</sup> Z tohto dôvodu akékoľvek ďalšie uvažovanie o ochrane práva alebo slobody jednotlivca prostredníctvom Ústavy a/alebo Charty neprichádza v konaní pred týmto súdnym orgánom do úvahy.

Predchádzajúce závery o uplatnení ochrany základných práv jednotlivca prostredníctvom Charty v konaní pred Súdnym dvorom platia bez rozdielu aj na tomto mieste. V neposlednom rade je potrebné posúdiť, či sa môže jednotlivec v konaní pred Súdnym dvorom domáhať ochrany základných práv podľa Ústavy. Súdny dvor, rovnako ako všetky ostatné inštitúcie Únie, koná len v medziach právomocí, ktoré sú mu zverené zmluvami, a v súlade s postupmi, podmienkami a cieľmi v nich ustanovenými.<sup>39</sup> Všeobecná právomoc Súdneho dvora je vymedzená v článku 19 ZEÚ, podľa ktorého Súdny dvor zabezpečuje dodržiavanie práva pri výklade a uplatňovaní zmlúv. Takto formulovaná všeobecná právomoc zahŕňa, ako to vyplýva z jednotlivých typov konaní, ktorých úprava predstavuje čiastkové právomoci Súdneho dvora, výklad a používanie primárneho aj sekundárneho práva Únie, vrátane skúmania platnosti sekundárneho práva Únie.<sup>40</sup> Z napísaného súčasne vyplýva, že do právomoci Súdneho dvora nepatrí výklad ani aplikácia vnútroštátneho práva členských štátov, v dôsledku čoho sa jednotlivec nemôže v konaní pred Súdnym dvorom úspešne domáhať ochrany základných práv podľa Ústavy.

Záverom sa zameriame na analýzu možnosti uplatnenia ochrany základných práv jednotlivca prostredníctvom Charty a/alebo Ústavy v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy. Už sme vysvetlili, a platí to aj v tomto prípade, že Chartu nemožno použiť ako právny základ na ochranu základných práv jednotlivca vo vnútroštátnych situáciách, ktoré nepatria do pôsobnosti práva Únie v zmysle čl. 51 ods. 1 Charty. Rovnako platí, že vo veciach, ktoré sú tvorené právnymi situáciami patriacimi do pôsobnosti práva Únie v zmysle čl. 51 ods. 1 Charty, môžu sťažovatelia ústavnou sťažnosťou namietat porušenie príslušných ustanovení Charty s rozhodnutím, opatrením, alebo iným zásahom orgánu verejnej moci<sup>41</sup>, a to dokonca aj bez toho, aby súčasne namietali porušenie ich základných práv podľa Ústavy, prípadne Dohovoru. V situáciách patriacich do pôsobnosti práva Únie však zároveň nič nebráni jednotlivcovi, aby uplatnil ochranu svojich základných práv a slobôd podľa viacerých právnych základov, ku ktorým patrí Charta, Ústava a súčasne aj Dohovor pod podmienkou, že tieto pramene súčasne chránia porušené právo alebo slobodu jednotlivca.

<sup>37</sup> K tomu pozri DRGONEC, J.: Ústava Slovenskej republiky – Komentár. Druhé prepracované a rozšírené vydanie. Šamorín: Heuréka, 2007, s. 442.

<sup>38</sup> K tomu pozri napr. aj HUBÁLKOVÁ, E. Evropská úmluva a lidských právech a Česká republika: Judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva. Praha: Linde Praha a.s., 2003, s. 17.

<sup>39</sup> Pozri čl. 13 ods. 2 ZEÚ.

<sup>40</sup> MAZÁK, J. – JÁNOŠÍKOVÁ, M.: Základy práva Európskej únie: Ústavný systém a súdna ochrana. 1 časť. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r. o., 2009, s. 314.

<sup>41</sup> K tomu pozri OROSZ, L. – ANGELOVIČOVÁ, A.: Charta základných práv Európskej únie v rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky. In: Charta základných práv Európskej únie v súdnej a inej právnej praxi: Prvé rozhodnutia, problémy, hodnotenia. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2015, s. 10 – 11.



#### IV. TRETIA DIMENZIA – DOHOVOR A ÚSTAVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Základné charakteristiky úprav inštitútu účinného prostriedku nápravy v Dohovore a Ústave sme už priblížili v predchádzajúcich častiach príspevku, preto na ich základe vymedzíme spoločné znaky a hlavné rozdiely tohto základného práva v porovnávaných prameňoch.

K spoločným znakom práva na účinný prostriedok ochrany základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 13 Dohovoru patrí úroveň inštitucionálnej ochrany. Oba pramene totiž priznávajú možnosť chrániť základné práva nielen v konaní pred súdom, ale aj v konaní pred administratívnymi orgánmi.

Akcesorická povaha patrí taktiež k spoločným znakom porovnávaných ustanovení Dohovoru a Ústavy, keďže aktivácia ochrany je v oboch prípadoch podmienená existenciou iného (porušeného) práva, ktorého ochranu jednotlivec požaduje.

Predmet ochrany radíme medzi rozdielne znaky analyzovaných prameňov práva na účinný prostriedok nápravy. Zatiaľ čo predmetom ochrany podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy sú všetky práva priznané jednotlivcovi právnym poriadkom Slovenskej republiky, Dohovor prostredníctvom čl. 13 poskytuje ochranu „len“ právam obsiahnutým v samotnom Dohovore. Záver plynúci z tohto porovnania je jednoznačný. Bez ohľadu na skutočnosť, že Dohovor, na rozdiel od Charty, zaväzuje<sup>42</sup> Slovenskú republiku aj v čisto vnútroštátnych situáciách<sup>43</sup> a navyše má prednosť pred zákonmi<sup>44</sup>, článok 13 Dohovoru nie je možné použiť ako právny základ na ochranu práv priznaných jednotlivcovi právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Ďalším rozdielnym znakom je skutočnosť, že Dohovor, na rozdiel od Ústavy<sup>45</sup>, nevyžaduje pre aktiváciu ochrany poskytovanú jeho článkom 13 existenciu ďalšej právnej normy, ktorá by jednotlivcovi „potvrdovala“ existenciu jeho oprávnenia na uplatnenie účinného opravného prostriedku (podľa Dohovoru) v prípade, ak jeho právo alebo sloboda garantovaná Dohovorom je porušená.

Na záver tejto časti príspevku (len) doplníme úvahy rozpracované v predchádzajúcich častiach (dimenziách) o možnostiach jednotlivca uplatniť v konaní o ochrane jeho základných práv pred príslušným súdom (ESLP, Súdny dvorom a Ústavným súdom) ochranu len podľa Dohovoru alebo Ústavy, resp. možnostiach domáhať sa kombinovanej ochrany prostredníctvom oboch porovnávaných prameňov súčasne.

Prípustnosť uplatnenia ochrany základných práv jednotlivca v konaní pred ESLP na inom právnom základe, než je Dohovor, sme už vylúčili v predchádzajúcom výklade. Ďalšie uvažovanie v tejto súvislosti preto nemá opodstatnenie.

Prezentované závery o (ne)možnosti uplatnenia ochrany základných práv jednotlivca prostredníctvom Dohovoru, resp. Ústavy v konaní pred Súdny dvorom platia bez rozdielu aj pre túto dimenziu ochrany.

Vo vzťahu k prípustnosti uplatnenia ochrany základných práv jednotlivca prostredníctvom Dohovoru a/alebo Ústavy v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy len doplníme, že v prípade, ak oba porovnávané pramene chránia porušené právo súčasne, je len na sťažova-

<sup>42</sup> Podľa čl. 1 ods. 2 Ústavy: „Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.“

<sup>43</sup> Máme na mysli situácie, v ktorých nedochádza k vykonávaniu práva Únie v zmysle pravidla obmedzenej aplikácie Charty upraveného v článku 51 ods. 1 Charty.

<sup>44</sup> Postavenie Dohovoru v právnom poriadku Slovenskej republiky vymedzuje čl. 154c ods. 1 Ústavy, podľa ktorého: „Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred nadobudnutím účinnosti tohto ústavného zákona, sú súčasťou jej právneho poriadku a majú prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd.“ K tomu pozri aj DRGONEC, J.: Ústava Slovenskej republiky – Komentár. Druhé prepracované a rozšírené vydanie. Šamorín: Heurka, 2007, s. 135 – 135.

<sup>45</sup> Ako už bolo uvedené, článok 46 ods. 1 v spojitosti s článkami 46 ods. 4 a 51 ods. 1 Ústavy ustanovujú, že oprávnenie na uplatnenie práva na súdnu a inú právnu ochranu musí jednotlivcovi vyplývať vždy zo zákona.

teľovi, či uplatní ochranu prostredníctvom (len) jedného z týchto prameňov, alebo využije možnosť kombinovanej ochrany.

## V. ZÁVERY

Uplatnenie ochrany základných práv jednotlivca vyžaduje aspoň základnú orientáciu v spleti viacúrovňovej ochrany základných práv poskytovanej Chartou, Dohovorom a Ústavou. Nevyhnutným predpokladom na účinné uplatnenie prostriedku nápravy pri ochrane základných práv jednotlivca je správne posúdenie, či právna situácia jednotlivca vyžadujúca ochranu patrí do pôsobnosti práva Únie v zmysle čl. 51 ods. 1 Charty. Ide o výzvu, s ktorou sú konfrontované ústavné a všeobecné súdy členských štátov Únie, ale aj právni zástupcovia osôb dožadujúcich sa takejto ochrany.

Zároveň je podľa nášho názoru osobitne dôležité si uvedomiť, že aj keď kombinovaná ochrana prostredníctvom viacerých prameňov základných práv je v určitých situáciách prípustná, takéto uplatnenie ochrany nemusí byť vždy zárukou dosiahnutia vyššej úrovne ochrany. Každý z analyzovaných prameňov práva je spôsobilý otvoriť minimálne jedny, prípadne viacero dverí k ochrane základných práv, avšak ich kombinované uplatnenie podľa nášho názoru vyžaduje už hlbšiu, než len základnú orientáciu v 3D úrovni ochrany základných práv.

Ešte väčšou výzvou, ktorá stojí (predovšetkým) pred právnymi zástupcami osôb dožadujúcich sa potrebnej ochrany základných práv je schopnosť zaklopať na dvere všetkých príslušných súdov (ESĽP, Súdny dvor a/alebo Ústavný súd), ktoré nie sú pre požadovanú ochranu zamknuté (či už z dôvodu hmotnoprávných alebo procesných prekážok).

Azda najväčšou výzvou je schopnosť rozpoznať postupnosť, v ktorej by sa mohli jednotlivé úrovne ochrany uplatniť za účelom odomknutia tých dverí, ktoré by za iných okolností ostali pre účely ochrany základných práv jednotlivca zamknuté. To je skutočná 3D úroveň ochrany, ktorá je v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky, práva Únie a na úrovni ochrany poskytovanej Dohovorom jednotlivcovi dostupná.

## KLÚČOVÉ SLOVÁ

právo na účinný prostriedok nápravy, Charta základných práv Európskej únie, Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Ústava Slovenskej republiky

## KEY WORDS

the right to effective remedy, the Charter of Fundamental Rights of the European Union, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the Constitution of the Slovak Republic

## POUŽITÁ LITERATÚRA

1. DRGONEC, J.: Ústava Slovenskej republiky – Komentár. Druhé prepracované a rozšírené vydanie. Šamorín: Heuréka, 2007, 1199 s. ISBN 80-89122-38-8.
2. DRGONEC, J.: Základné práva a slobody podľa Ústavy Slovenskej republiky. Zväzok 2. Bratislava: Manz spol. s r.o., 1999, 340 s. ISBN 80-85719-23-1.
3. FADIER, A.: TEPESA BRIEF: Obstacles to overcome in EU's accession to the European Convention of Human Rights. Dostupné online tu: <http://www.tepsa.eu/download/TEPSA%20brief%20by%20Agathe%20Fadier%2015122010.pdf>;

4. HUBÁLKOVÁ, E. Evropská úmluva a lidských právech a Česká republika: Judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva. Praha: Linde Praha a.s., 2003, 743 s. ISBN 80-7201-417-X.
5. KMEC, J. et al.: Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1660 s. ISBN 978-80-7400-365-3.
6. MAZÁK, J. – JÁNOŠÍKOVÁ, M.: Základy práva Európskej únie: Ústavný systém a súdna ochrana. 1 časť. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r. o., 2009, 740 s. ISBN 978-80-8072-289-4.
7. MAZÁK, J. – JÁNOŠÍKOVÁ, M. a kolektív: Charta základných práv Európskej únie v konaniach pred orgánmi súdnej ochrany v Slovenskej republike. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2016, 254 s. ISBN 978-80-8152-422-6.
8. LOCK, T.: EU Accession to the ECHR: Implications for Judicial Review in Strasbourg. In: *European Law Review*, 2010, vol. 35. Dostupné online tu: <http://ssrn.com/abstract=1736602>
9. OROSZ, L. – ANGELOVIČOVÁ, A.: Charta základných práv Európskej únie v rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky. In: *Charta základných práv Európskej únie v súdnej a inej právnej praxi: Prvé rozhodnutia, problémy, hodnotenia*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2015, 102 s. ISBN 978-80-8152-357-1.
10. PEERS, S. et al.: *The EU Charter of Fundamental Rights - A Commentary*. Oxford: Hart Publishing, 2014, 1893 s. ISBN 978-1-84946-308-9.
11. PRECHAL, S.: The Court of Justice and effective judicial protection: what has the Charter changed? In: *Fundamental Rights in International and European Law: Public and Private Law Perspectives*. Hague: Asser Press, 2016, 323 s. ISBN 978-94-6265-086-2.
12. ZBÍRAL, R.: Jednání o přistoupení Evropské unie k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod: právní kvadratura kruhu? In: *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, číslo 24/2010. ISSN 1210-6410.

## KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

**JUDr. Jozef Kubala**

Interný doktorand

Ústav medzinárodného práva a európskeho práva, Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach Kováčska 26, P.O.BOX A-45, 040 75 Košice

Telefón: +421915059933

E-mail: [jozef.kubala@student.upjs.sk](mailto:jozef.kubala@student.upjs.sk)